

LAKIALOITE 178/2002 vp

Laki alkoholilain 14 ja 21 d §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Aloitteen tarkoituksena on poistaa oluen ja siiderin vähittäismyynti huoltoasemilta. Alkoholi ja autoilu eivät kuulu yhteen. Huoltoasemat ovat autojen huoltamista sekä matkustajien virkistymistä ja lepoa varten, ja tähän yhteyteen alkoholien myynti soveltuu erittäin huonosti. Se antaa ristiriitaisen viestin, kun toisaalta rattijuopumusta pyritään monin toimin ja kampanjoin eh-

käisemään ja torjumaan. Aloitteen tarkoituksena on myös antaa viranomaisille keinot puuttua alkoholin anniskeluun huoltoasemilla tapauksissa, joissa he katsovat sen liikenneturvallisuuden kannalta tarpeelliseksi. Nykyisin nämä keinot puuttuvat heiltä perustuslain suoman vahvan elinkeinonharjoittamisoikeuden vuoksi.

PERUSTELUT

Rattijuoppouden määrä laski 1990-luvulla, mutta se on kääntynyt jälleen nousuun. Vuonna 2001 Suomen liikenteessä kuoli 114 ihmistä onnettomuuksissa, joissa alkoholilla oli osuutta tapahtumaan. Luku on 21 prosenttia enemmän kuin vuonna 2000. Alkoholin kulutus lähti vuonna 2000 selvään kasvuun. Vuonna 2001 kokonaiskulutus henkeä kohden kasvoi edellisvuoden 8,8 litrasta 9,2 litraan puhdasta alkoholia. Kasvu on jatkunut vuonna 2002. Lähitulevaisuudessa edessä oleva alkoholin tuontirajoitusten väljentyminen sekä Viron todennäköinen liittymisen Euroopan unioniin alentavat alkoholijuomien hintoja ja väistämättä myös nostavat kulu- tusta tuntuvasti. Seurauksena on alkoholihaittojen kasvu, joista yksi vakavimmista on rattijuopumuksen yleistyminen. Sekä kuolonuhrien, loukkaantumisten että taloudellisten menetys-

ten määrä kasvaa. Erityisen huolestuttavaa on, että alle 20-vuotiaiden rattijuoppojen aiheuttamat kuolonkolarit ovat viime vuosina lisääntyneet.

Jokainen rattijuopon aiheuttama liikenneonnettomuus on turha. Yhteiskunnan tavoitteena tulisi olla, ei vain laskea näitä lukuja, vaan päästä täysin eroon rattijuoppoudesta ja sen aiheuttamista onnettomuuksista.

Rattijuoppouden ehkäisemiseksi huoltoasemien keskioluen ja siiderin myynnistä tulisi pikaisesti päästä eroon. Huoltoasemat ovat autojen huoltamista sekä autossa matkustavien virkistymistä ja lepoa varten. Tähän yhteyteen alkoholin myynti soveltuu erittäin huonosti. Se antaa ristiriitaisen viestin, kun toisaalta rattijuopumusta pyritään monin toimin ja kampanjoin ehkäisemään ja torjumaan. Alkoholi ja autoilu ei-

vät kuulu yhteen, joten huoltoasemien ei tule olla alkoholin vähittäismyyntipisteitä.

Joitakin vuosia sitten useat sanomalehdet tekivät testejä siitä, mitkä paikat myyvät alkoholia alaikäisille ja missä taas kysytään nuorelta henkilöltä henkilöllisyyspaperit. Huoltoasemat menestyivät testeissä varsin huonosti: henkilöpapereita alkoholijuomien ostajilta kysyttiin niissä kaikkein harvimmin. Alaikäisten ostajien määrää oli rajoittanut vain huoltoasemien asiakaskunnan painottuminen autoilevaan aikuisväestöön. Nuoret oppivat kuitenkin nopeasti, mistä alkoholia voi rajoituksetta ostaa. Kun huoltoaseman myymälässä on usein vain yksi myyjä, henkilöllisyyspapereiden kysyminen saattaa helposti jäädä, jos kaljaostoksille saapuu suuri nuorisjoukko. Pahimmillaan alkoholin myynti muodostuu huoltamohenkilökunnalle turvallisuusriskiksi. Jo nyt alkoholin vähittäismyyntiä on katsottu tarpeelliseksi rajoittaa niin, ettei alkoholia voi ostaa läpi yön. Nämä toimenpiteet eivät kuitenkaan ole riittäviä.

Alkoholin vähittäismyyntin lisäksi osa huoltoasemista toimii alkoholin anniskelupaikkoina. Osassa anniskelua harjoittavista huoltoasemista on asianmukainen ruokailuravintola, mutta osassa on kyseessä puhtaasti baaritoiminta. On merkittävää, että jopa sellaisilla huoltoasemilla, jonne ja josta ei pääse muutoin kuin autolla, voi olla baareja. Nykyisin viranomaisilta puuttuvat keinot puuttua tällaiseen toimintaan perustuslain

suoman vahvan elinkeinonharjoittamisoikeuden vuoksi. Heille tulisikin antaa oikeus evätä anniskelulupa huoltoasemaravintolalta tapauksissa, joissa he katsovat sen yleisen turvallisuuden kannalta tarpeelliseksi. Lainsäädännön tulisi antaa viranomaisille nykyistä tehokkaammat keinot puuttua perusteettomaan anniskeluun huoltoasemien yhteydessä. Lainsäädäntö toimisi tässä myös suosituksena rajoittaa anniskelua huoltoasemilla. Tutkimuksissa on todettu, että vähäisetkin alkoholimäärät veressä vaikuttavat ajokykyä heikentävästi. Siksi ei ole kannatettavaa suosia alkoholin nauttimista ajon yhteydessä edes silloin, kun se tapahtuu lain sallimissa promillerajoissa.

Anniskelun ja vähittäismyyntin sallimista huoltoasemilla saatetaan perustella sillä, että vain siten voidaan turvata joidenkin asemien kannattavuus. On toki tarpeellista, että maasamme toimii kylmäasemien lisäksi suhteellisen tiheä hyvin varustettujen huoltoasemien verkosto. Ei ole kuitenkaan perusteltua, että huoltamotoimintaa ylläpidetään kaljan myynnillä tai baaritoiminnalla. Rattijuoppouden torjunta ja ihmishenkien säästäminen menevät tärkeysjärjestyksessä kirkkaasti näiden perustelujen ohi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

alkoholilain 14 ja 21 d §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä joulukuuta 1994 annetun alkoholilain (1143/1994) 14 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 764/2002, sekä
lisätään 21 d §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 5 kohta seuraavasti:

14 §

Vähittäismyyntilupa

— — — — —
Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua vähittäismyyntiä saa harjoittaa vain lääninhallituksen tai tuotevalvontakeskuksen hyväksymässä myyntipaikassa, joka paikan sijainnin ja myyntitilojen sekä toiminnan osalta on asianmukainen ja jossa myynti on järjestetty niin, että tehokas valvonta on mahdollinen. Alkoholijuoman vähittäismyyntiä ei kuitenkaan saa harjoittaa autojen huoltoon tarkoitettujen huolto- ja bensiini-
asemien myymälöissä.

21 d §

Anniskeluluvan rajoittaminen tai myöntämättä jättäminen eräissä tapauksissa

Anniskelulupa voidaan jättää myöntämättä tai lupaviranomainen voi rajoittaa anniskeluaikaa, anniskelualuetta, anniskeltavien alkoholijuomien lajeja tai asiakaspaikkojen lukumäärää taikka asettaa anniskelun valvonnan ja järjestyksenpidon kannalta tarpeellisia ehtoja, jos:

— — — — —
5) anniskelupaikka on huolto- tai bensiiniase-
man yhteydessä tai välittömässä läheisyydessä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Helsingissä 14 päivänä tammikuuta 2003

Päivi Räsänen /kd
Jouko Jääskeläinen /kd
Toimi Kankaanniemi /kd
Marja-Leena Kemppainen /kd
Leea Hiltunen /kd

Ismo Seivästö /kd
Sakari Smeds /kd
Bjarne Kallis /kd
Risto Kuisma /sd